

Εἶναι φυσικὸν ὅτι εἰς τοιαύτην ἔκδοσιν αἱ προτιμήσεις ἢ ἐπιλογαὶ τοῦ ἐκδότου δὲν εὐρίσκουν πάντοτε σύμφωνον τὸν ἀναγνώστην. Ὁ νέος ἐκδότης ἐνίοτε ἐπεμβαίνει εἰς τὸ κείμενον εἴτε μεταβάλλων τὴν παραδεδομένην γραφὴν (πβ. στ. 69, 327, 796, κτλ.) εἴτε προβαίνων εἰς μεταθέσεις στίχων (ὅπως τῶν στ. 199-203 μετὰ τὸν στ. 247 καὶ τῶν στ. 325-337 μετὰ τὸν στ. 344, ἄνευ ἀποχρῶντος, φρονῶ, λόγου). Εἰς τοὺς στ. 1103-1104 υἱοθετεῖται ἡ γραφὴ τῶν κωδικῶν *τέλος δὲ δρυῖνους συγκεραυνοῦσαι κλάδους / ρίζας ἀνεσπάρασσον ἀσιδήροις μοχλοῖς*, εἰς τὸ Κριτικὸν δὲ Συμπλήρωμα (σελ. 69) πληροφορεῖ ὁ ἐκδότης ὅτι ὁ Hartung διώρθωσεν τὸν στ. 1103 εἰς *δρυῖνοις συντριαινοῦσαι κλάδοις*, ἔναντι *δρυῖνοις συντριαινοῦσαι* (ἢ *συγκραδαίνουσαι*) *κλάδους* τοῦ Pierson καὶ *δρυῖνους ζυγκρατύνουσαι* (ἢ *συγκορύσσουσαι*) *κλάδους* τοῦ Musgrave. Ὁ Musgrave εἶχε παρατηρήσει ὅτι «*τριανοῦν est moliendo evertere, nec ullum adhuc exemplum novimus, ubi dicatur aliquis vectem ipsam, cuius auxilio utitur, τριανοῦν. legendum ni fallor συγκρατύνουσαι*». Καθ' ἡμᾶς ἡ διόρθωσις τοῦ Hartung εἶναι ἐδοστοχωτάτη. Ὅτι *τριανοῦν* καὶ *συντριανοῦν* σημαίνουν *ἀναμοχλεύειν* μαρτυροῦν οἱ στ. 347-348 τοῦ αὐτοῦ δράματος (*ἐλθὼν δὲ θάκουσ τοῦδ' ἴν' οἴωνοσκοπεῖ / μοχλοῖς τριαίνου κἀνάτρεψον ἔμπαλι*) καὶ οἱ στ. 943-946 τοῦ Ἡρακλέους (*λάζυσθαι χρεῶν / μοχλοῦς δικέλλας θ', ὥστε Κυκλώπων βάρηρα / φοῖνικι κανόνι καὶ τύκοις ἡρμοσμένα / στρεπτῶ σιδήρω συντριανωῶσαι πάλιν*). Εἰς τὴν Βιβλιογραφίαν (σελ. xiii) ὁ ἀκριβὴς τίτλος τῆς διατριβῆς τοῦ Klinkenberg εἶναι *De Euripideorum prologorum arte et interpolatione* (ἀντὶ interpretatione) καὶ ὁ χρόνος ἐκδόσεως 1880· αὐτόθι (σελ. xvi) ὁ ἀκριβὴς τίτλος τοῦ ἔργου τοῦ Reiske εἶναι *Ad Euripidam (sic) et Aristophanem animadversiones* καὶ ὁ χρόνος ἐκδόσεως 1754. Ἀναγκαῖα προσθήκη εἰς τὴν Βιβλιογραφίαν εἶναι αἱ περὶ Βακχῶν σημειώσεις ἀνωνύμου ἐν *Notae philologicae et grammaticae in Euripidis tragoedias e variis virorum doctorum commentariis maxima ex parte selectae* (...) tomus II, Londini 1828, σελ. 223-298.

Γ.Α.Χριστοδούλου

Triphiodorus. Ilii Excidium. Edidit Henricus Livrea. Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Leipzig 1982. Σελ. XXVI+50.

Ὁ γνωστότερος σήμερον μελετητὴς τοῦ ἐπικοῦ ποιητοῦ Τριφιόδωρου (3. ἢ 4. αἰ. μ.Χ.), Καθηγητὴς Enrico Livrea (βλ. κυρίως τὰς μελέτας του, «Per una nuova edizione critica di Trifiodoro», ἐν *Rivista di Filologia e d' Istruzione Classica* 104 (1976), 443-452, «Un nuovo codice di Trifiodoro», ἐν *Scritti in onore di S. Pugliatti* V (1978), 499-508, καὶ «P. Oxy. 2946 e la constitutio textus di Trifiodoro», ἐν *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 33 (1979), 57-74), ἐκδίδει νῦν διὰ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Teubner τῆς Λιψίας τὴν *Ἰλίον Ἄλωσιν* τοῦ Τριφιόδωρου. Κατὰ τὸ ἐν φ. 131β τοῦ κώδικος M (=Matritensis Gr. 4691) σημεῖωμα, *Τριφιόδωρος αἰγύπτιος γραμματικὸς καὶ ποιητὴς ἐπῶν. οὗτος ἔγραψε μαραθωνιακά. ἰλίον ἄλωσιν. τὰ κατὰ τὴν ἵποδάμειαν. ὀδύσσειαν λειπογράμματον. ἔστι δὲ ποίημα τῶν ὀδυσσεῶς καμάτων, καὶ ὅσα μυθολογοῦσι περὶ αὐτοῦ. παράφρασιν τῶν ὀμήρου παραβολῶν καὶ ἄλλα πλεῖστα* (πβ. λεξικὸν Σοῦδα, ἐν λ. Τριφιόδωρος [T 1111, 1112 Adler]). Ὁ Livrea εἰς τὰ Προλεγόμενα (Praefatio, σελ. ν-xxvi) περιγράφει τοὺς χρησιμοποιηθέντας διὰ τὴν ἔκδοσιν μάρτυρας τῆς γραπτῆς παραδόσεως, ἦτοι τὸν Π (=P. Oxy. 2996 τοῦ 3.4. αἰ.) καὶ τοὺς κώδικας F (=Laurent.

plut. 32,16, γραφέντα ἐν ΚΠόλει περὶ τὸ 1280), **M** (=Matritensis Gr. 4691, τοῦ ἔτους 1465), **V** (=Vaticanus Gr. 1406, τοῦ 15. αἰ. φθίνοντος), **A** (=Ambrosianus Q 5 sup. = 661, τοῦ 15. αἰ. φθίνοντος), **P** (=Palatinus Gr. 2600, τοῦ 15. αἰ. φθίνοντος ἢ 16. αἰ. ἀρχομένου), **Y** (=Yalensis 255, τοῦ 15. αἰ. φθίνοντος), **N** (=Neapolitanus II F 17, τοῦ 15. αἰ. φθίνοντος), **H** (=Hauniensis Fabr. 60, 4^ο, τοῦ 15. αἰ. φθίνοντος) καὶ **R** (=Paris. sup. pl. gr. 109, τοῦ 15. αἰ. φθίνοντος ἢ 16. αἰ. ἀρχομένου). Δι' ἐξαντλητικῆς μελέτης τῶν συνδετικῶν ἢ διακριτικῶν σφαλμάτων τῶν ἐν λόγῳ κωδίκων ὁ Livrea πειστικῶς ἀποφαίνεται περὶ τῆς συγγενείας τῶν τριῶν κωδίκων τῆς λεγομένης «Λαυρεντιακῆς οἰκογενείας» (familia Laurentiana), ἥτοι τῶν **FMV**: ἐκ τοῦ **F** προῆλθεν ὁ ἀπολεσθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ κῶδιξ **α**, τούτου δὲ ἀπόγραφα ὑπῆρξαν οἱ κώδικες **M V**. Πειστικῶς ἐπίσης ὁ Livrea ἀποφαίνεται περὶ τῶν λοιπῶν νεωτέρων κωδίκων (**APYNHLR**), ἀπάντων ἐξ ἀπολεσθέντος τινὸς ὑπαρχετύπου, τοῦ **β**, προελθόντων καὶ ἀνηκόντων εἰς τὸν χώρον τῆς νοτίου Ἰταλίας. Ἐκ τῆς μελέτης τῶν γραφῶν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς κλάδους τῆς παραδόσεως εὐχερῶς ἀκολουθεῖ τοῦτο, ὅτι οὗτοι ἀνάγονται εἰς διπλοῦν μεταχαρακτηρισμὸν τοῦ εἰς μεγάλην γραφὴν κειμένου τοῦ Τριφιοδώρου (π.χ. στίχος 29 ΔΟΛΙΗΝ **β**: ΔΩΜΗΝ **F**, 223 ΛΟΧΟΝ **β**: ΔΟΛΟΝ **F**, 650 ΑΡΓΕΟΙΣΙΝ **β**: ΑΡΓΕΙΟΙΟΔ' **F**, κτλ., καὶ στ. 10 ΜΙΝΥΘΕΣΚΕΔΕΛΙΚΤΗ **F**: ΜΙΝΥΘΕΣΚΕΛΙΚΤΗ **β**, 201 ΔΟΛΟΥ **F**: ΛΟΧΟΥ **β**, κτλ.). ἀδύνατος ὁμοῦς τυγχάνει ἡ ἀνασύστασις κοινοῦ τῶν δύο τούτων κλάδων προτύπου, ἐφ' ὅσον ἐλλείπουν κοινὰ εἰς ἀμφοτέρους σφάλματα τὰ ὅποια θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναχθοῦν εἰς μεγαλογράμματον γραφὴν («eiusmodi codicem in traditione textus Triphiodori eruere nequimus erroribus utrique classi communibus carentes», σελ. xviii). Κατόπιν αὐτῶν ὁ Livrea ὀρθῶς ἀπονέμει ἴσην ἀξίαν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς κλάδους τῆς παραδόσεως ὑποσημειούμενος: «omnibus igitur perpensis parem **F** et **β** codicibus dignitatem adsignavimus; munus nostrae editionis est utrumque in apparatu ad unguem reddere, ut candido lectori selectionis vel emendationis (quam in universum sprevimus) amplior certiorque pateat via» (σελ. xix). Τὰ Προλεγόμενα κατακλείονται ὑπὸ τεσσάρων πινάκων: τῶν προγενεστέρων ἐκδόσεων (ἀπὸ τῆς editio princeps τοῦ Ἄλδου ἐν Βενετίᾳ, 1504-1505, μέχρι τῆς τοῦ B. Gerlaud ἐν Παρισίοις, 1978)· τῶν λατινικῶν, ἰταλικῶν, γαλλικῶν καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας μεταφράσεων· τῆς ἐπὶ τοῦ ἔργου βιβλιογραφίας· καὶ τῶν χρησιμοποιουμένων εἰς τὴν ἐκδοσιν συμβόλων. Τὸ ἐξ 691 δακτυλικῶν στίχων κείμενον τοῦ Τριφιοδώρου (σελ. 1-26) ἐκδίδεται μετ' ἐξαιρέτου φροντίδος. Ἐν τέλει (σελ. 27-50) ἐπάγεται λεπτομερῆς Πίναξ Λέξεων (Index Verborum) περιέχων οὐ μόνον τὰς εἰς τὸ κείμενον υἰοθετηθείσας γραφὰς ἀλλὰ καὶ τὰς ὑπὸ τῶν κωδίκων παραδεδομένας ἢ τὰς εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα ὡς εἰκασίας λογίων μνημονευόμενας.

Ἡ ὅλη ἐκδοσις ἐπετελέσθη διὰ τῆς οἰκείας εἰς τὸν ἐκδοτικὸν οἶκον Teubner πληρότητος καὶ φροντίδος.

Γ.Α.Χριστοδούλου

Τὰ Ὀρφικά, ἐκδοσις τοῦ Νεωτέρου Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ Ἡλίου, Τόμ. ΚΔ' σελ. 353-528 (ἐρμηνευτικὰ σχόλια καὶ ἀνάλυσις ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων Κων.